

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Drei Vorlesungen in Rom - Cod. Ettenheim-Münster 196

Lugo, Juan

[S.l.], 1632-1633

Sectio I.

[urn:nbn:de:bsz:31-116360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116360)

DISPUTATIO

De Voluntario directo et indirecto.

Expediremus prius aliqua faciliora, et postea veniamus ad magis difficultas. **SECTIO I.**

Premittuntur aliqua faciliora de Voluntario in communi.

Voluntarium ex hinc 3 Ethic. cap. 1. dicitur principium et ipse ipse agentis sciente singula in quibus ipse actus. quia distinctus e contra sic traditur: voluntarium est a principio intrinseco cognoscendo regula. pro quo dicitur voluntarium multo plerumque accipi. Imo pro libero in quo sentit accipitur ab hinc 2 Ethic. ad Euthemium in fine ubi dicitur virtute et virtutum voluntarium de, si nulla necessitate cogente eliguntur quare Almainus tract. 1 moral. cap. 1. Remig. et Elyas ad Vesques in presenti dicit 23 dicunt voluntarium est de potentia obij respicientis se ab agente potius et hinc. hac et voluntarium accipitur est magis restricta, nam Deus se voluntario deligit et licet ille amor non sit liber est tamen valde voluntarius, et amor beatificus quo Deus a beatis amatur non est liber est tamen voluntarius.

Alio modo voluntarium sumitur pro volente in quo sensu dicitur apud Philosophos ubi supra dicunt voluntarium in eo est quicquid voluntum, et dicitur vero in voluntum quod est actus quales et actus etiam quibus volumus et in voluntum in eadem quale est obij quod volumus et hinc facimus. hac etiam accipitur est magis propria, et quicquid est voluntarium est proprie voluntum nec contra, nam volitio ipsa proprie loquendo non est voluta et tamen voluntaria dicunt volitionem in eodem est volitionem sui obij sed etiam sui ipsius, sed ita, quod volitum quia precognitum, non est precognoscitur ipsa volitio sed obij et volitio non est voluta. utem nec experimur in nobis semper enim modo reflexiones nec in brutis videtur potibiles, et tamen in illis ipsomet amor est voluntarius et hinc de voluntarium est voluntum.

Quis: per actionem qua producantur calor v. g. producantur ignis met actio ut quo, et vno etiam qua vntur forma et vno sui ipsius, et vntur corpus et vntur sui ipsius et amor obij et etiam amor sui ipsius ut quo. R. negando neg: quia amor sumitur a suis particulantibus in quibus est peculiaris ratio in singulis, non est vntur v. g. et vntur sui ipsius

Verbis hinc actus iudicij procedit ab intrinseco & quidem ex cog-
 nitione procedenti scilicet ex apprehensione, qua licet n̄ ut auctori formatur
 tñ ad totum ob̄i usque ad iudicij, licet diverso modo scilicet n̄ iudic-
 cando sed apprehendendo n̄ solum extrema, sed copulam eorum & actus iudicij
 convenit sibi definitio voluntarij. Quod fortasse S. Thomam in presenti
 art. 7. dicitur maiori explicita gr̄a voluntarium eij qđ procedit ab in-
 trinseco cum cognitione finis, id eđ qđ procedit ex cognitione finis qđ quom-
 fit. Et etiam magis implicite videtur contingi in definitione Artus, qui
 petit ut orietur a principio cognoscente iudicij. In quibz e actus, eam e-
 vna ea qđ dicitur ut cum variantis actus ut finis qđ, quem fit, iam eo ipso
 petitur cognitio finis. hoc verum videtur magis intrinsece, ut n̄ in
 illa orationi definitione qua covites circumfertur: voluntarium e qđ orit̄
 a principio intrinseco cum cognitione, noie e. principij intrinseco qđ rigore
 videtur significari inclinatio intrinseca, ut notavit S. Thomas, inclinatio e.
 proprie qđ n̄ in eo qui cognoscit bonitatem finis. voluntarium ergo e
 qđ illud qđ oritur a principio intrinseco, id e, a principio operante ex intrin-
 seca inclinatio, qualis n̄ habetur sine cognitione finis, ex quo p̄t qđ modo
 definitio voluntarij n̄ inoniat actus iudicij, qđ licet orietur ex cognitione
 apprehensiva, n̄ tñ ex inclinatioe ad finem huius obiecti.

Ad id dicitur debere actionem voluntariam procedentem a principio cog-
 noscente regula in quibz actus, hoc e, circumstantias ob̄i, qua vnta n̄ s̄
 ita diligenda ut nunquam actio sit voluntaria nisi cognoscantur eij circum-
 stantia, aliquam n̄ est voluntaria elemosina nisi cognoscatur statz d̄ d̄cto
 pariter eia satur. sensus itaqz e ad hoc ut n̄ sola substantia actus sed etiam
 ipsa circumstantia voluntaria requiri qđ cognoscantur etiam ipsa circum-
 stantia, vel certe requiri actus ut actio vera sit voluntaria cognosci etiam cir-
 cumstantias illas, qua n̄ cognoscuntur n̄ fieret talis actio, aliquam ignoran-
 tia illarum circumstantiarum faceret qđ actio n̄ sit ita voluntaria ut taliam
 imphite n̄ sit involuntaria. Verbes itaqz loquitur de voluntario perfecto, id e,
 qđ n̄ impubit e involuntarium, actus e. exigit cognosci eusmodi cir-
 cumstantias, adverte. remonem e de circumstantijs qua se tenent ex parte
 ob̄i, nam ille qua se tenent ex parte ipsius actus n̄ s̄, ut n̄ e. n̄ debent
 cognosci actus ut pat voluntaria, n̄ ut n̄ ipse actus debet cognosci et sit
 voluntarius. deniqz adverte voluntarium aliquamz voluntarij sicut ex dicitur ne-
 cessitatem p̄cepti, qđ e. fit ex debito d̄ignit̄ n̄ voluntaria fieri. item aliquid
 voluntarium exhibetur ad d̄ d̄ qđ e. volitum, in quo sensu mors v̄mici dicitur
 voluntaria ei etiam qđ eam n̄ occidit. sed h̄cceptiones n̄ s̄ ad finem propositum,
 v̄m e. summus voluntarium in sensu Philoſophice pro eo qđ procedit ab app-
 h̄t eam cognitione.

Et dicitur colligitur de eis illis qđ actus: an in brutis reperitur
 Volunta-

voluntarium? *¶* cum dicitur Thoma in secundo articulo 2do reperiri quidem
 licet in oio affectu, nam sicut in vii n dicitur cognitio perfecta, sic imperfecta, eius bin
 ad qd fertur, sic n dicitur voluntarium perfectum sic imperfectum voluntarium sicut
 nec dicitur voluntarium posse voluntatem quam proprie, bruta n habet, sicut d.
 Et id a quo nobis etymologia desumpta est aliter dicitur significat, sicut concordia
 dicitur a iunctione cordum, et sic in angelis sui corda n habet reperitur concordia
 ja significat quamvis voluntatem iunctionem, in potest voluntarium de-
 rivari a voluntate, et sic significare idem qd spontaneum seu qd oritur ab appetitu
 cum cognitione, atque reperiri qd proprie in brutis.

Pro item dicitur qd magis dicitur voluntarium esse qd procedit ex cognitione
 finis, que cognitio videtur deesse brutis que qd agunt per finem. *¶* Et est bruta qd
 eligunt meda per finem, velle in amare aliquem finem saltem materialiter, nihil ex
 appetunt nisi sua vite boni, quod regens illud habet pro fine saltem imperfecto.
 Nam vero aliquando etiam cognoscunt proportionem aliquam inter aliquid, memorem
 estiam, ut quando canis v. g. ex amore leonem currit, vel ovis nati appetitur
 vel movetur, vel ad trandum omnium ad fructum amarisarium, quod dicitur Philofohi:
 cap. 1. de lat. et dicit tractat. 8. de lat. in dicit, tract. 3. in 1. sect. 2. de lupis.
 tract. 1. dist. 4. sect. 4. ubi respectu aliquorum obtinem id sicut et probare, co-
 natur multas experientis.

Voluntarium itaq in eodem dividitur in voluntarium liberum et in vo-
 luntarium necessarium, circa quam divisionem arbitrio qdlibet imo vtri eorum
 competat perfectio vero voluntarij. aliquid dicitur voluntarium esse magis affectu
 et magis voluntarium, ja quo dicitur liberum et necessitate, eo e magis sponta-
 neum et magis ad intrinsecum, ita videtur sentire. *¶* Propter in secundo dicitur 23 cap.
 q. de lat. in secundo dicitur se. 2 in fine, alij e contra volunt affectu de voluntari-
 um necessarium, ja voluntarium e qd procedit ex cognitione. Et quo magis
 procedit ex cognitione eo erit magis voluntarium. Et plures dicit in patria
 que oritur ex perfectissima Dei cognitione erit magis voluntaria quam in via
 ubi oritur ex imperfecta et obscura Dei cognitione.

Pro resolutione adverte aliud esse ex alijs ut voluntarium magis per-
 fectum, aliud vero e in eis magis voluntarium, qd e. contingere actum magis vo-
 luntarium esse minus affectu voluntarium, sicut actus perfectior liber h. compere
 magis liber, fortasse e. actus alienius virtutis in carnis erat minus liber quam
 in nobis e tunc erat perfectior, et tunc sicut cognitio e representatio sui obitu, tunc h
 compere e perfectior cognitio que magis representat obitu suum, perfectior e e. cog-
 nitio qua Bestia videt Deum, quam cognitio qua angelus comprehendit latit-
 uem, licet hec magis representet suum obitu quam illa, in corpore fact e aliquo magis
 voluntarium suam aliud e tunc e minus perfectum.

Hoc supposito si sermo sit de voluntario magis affectu ~~et~~ vi-
 detur dicendum in quibus visis magis affectum voluntarium ne-
 cessarium

cessarium quam liberum, si si accipimus ut remum ut in gnis e comparatio
cum proprio alteri inuenimus effectus e voluntarium necessarium,
nam intra hoc genus reperitur amor beatitudinis quo beati necessario
intelligunt Deum qui effectus e ad amorem libero, melius enim e. Deum
amare necessarium quam libere, cum videamus Deum h amare se libere se
necessario & ex parte suo effectus e amor necessarius quam liber.

si vero quaestio sit de magis voluntario uter ut amor magis volun-
tarius an qui libere fit, an qui necessario, distinguendum videtur, cum e. in
reformatione voluntari inveniuntur duo scilicet proacere ab intrinseco, e ex
cognitione, et ex utroque parte ensare, rdo voluntari. e quidem actus liber vi-
detur e eo magis intrinseco quo minus intelligitur ab obto extrinseco, at
dico ex hoc capite videtur e magis voluntarius, at veri amor beatitudinis
necessarius cum procedat ex perfectissima Dei cognitione, quae effectus e,
magis determinat ad amorem, videtur iam ex hoc capite e magis voluntarius
quatenus magis oritur ex cognitione. quare ex parte sua si videtur magis vo-
luntarium e unum quam alterum, si in necessitas actus rari ontur ex perfectione
cognitionis proat stringit in amore beatifico, frequentius vero nascitur ex
imperfectione cognitionis si plene representantur obto, rdo regulariter actus
necessarius e minus voluntarius quam liber, tunc e. E minus ab intrin-
seco e h e magis ex cognitione, no potes ex defecte cognitionis, ex quo defec-
tu provenit necessitas amoris. in quo tenet iuxta S. Thomas art. 2 in tra-
ctat. h dari effectum voluntarium qd h datur libertas, loquitur nimirum de
necessitate proveniente ex imperfectione cognitiones quam patemur in
voluntarium minus effectum e minus voluntarium. in alijs vero locis S. S.
Doctus confundit voluntarium cum libero, qd loquitur in uba eodem illam
accceptionem qua voluntarium significat qd tribuitur omnino voluntatis,
ita accipendos qd 2. art. 2. e. 1. parte q. 4. art. 2. ad 3. e. i. extra gentes cap.
32 e. libero, e in eodem sensu accipitur voluntarium ab August. lib. 3 de
libero arbitrio cap. 18 cum ait peccatum in tantum e peccatum in quantum e
voluntarium.

Circa eandem divinationem dubitatur Do. an sit diversio generis in
specie, vel potius ubi in se contenta; an reslibet liberum e necessarium riat
differentia et salientes et aliter rati e eorum voluntarij. rdo dubitatio
e qd supponimus cum eodori sentia libertatem h e de eia volitionis, id
alioq. accidentis extrinsecum vel intrinsecum qd h ebe vel e adde manente
eodem volitione entitatis, de quo supra dixi. 3. quo supponit videtur h e
divisio voluntarij in liberum e necessarium h e generis in specie sed ista in
accidentia; neut si duas horem in album e nigrum, ois e volitio e
et aliter voluntaria, e a. liberam vel necessariam e peccatum accidentale,
hoc argto movetur liberta in presenti dixi 2. q. 1. art. 1. e alij recentiores.
Ally 2.

Ally e contra dicunt ee divisionem generis in species, cum quibus sentit
 Vasquez disp. 23 cap. 4. e probari potest: quia licet in voluntate accidat ee liberum
 vel necessarium, n̄ ee tunc voluntario ut tale, voluntarium e; voluntarium e.
 ut voluntarium e. qd procedit a cognitione, procedens a a cognitione, dividitur
 eequaliter tanquam in duas species in procedens a cognitione determinata vel
 a cognitione indifferenti, qd e ee voluntarium necessarium vel liberum, qd
 licet necessarium e liberum n̄ ut species voluntatis, et tñ species voluntarij, hoc e
 voluntatis ut procedentis a cognitione, sicut licet album e nigrum n̄ sint species
 hois, et tñ species hois colorati.

Unde ad sententiam stratum dicunt de estra voluntatis ee qd est vo-
 luntarium radicaliter, hoc e, qd potest procedere ex aliqua cognitione, n̄ vero
 ee de estra. id per se qd constituitur in ratione voluntarij formaliter, hoc e,
 procedere ad hac cognitione vel illa, sicut de estra equi e procedere a ca-
 pta radicaliter, hoc e, per suam estra potest procedere a ca-
 pta per aliquam
 actionem, n̄ tñ ee de. eia estra n̄ per se formaliter procedit a Deo, hoc e, e actu
 quadam regardata, moraliter ordinata, qua potest variari manente eadem estra
 equi, quare equus ut, fitiliter procedens a seculo dividit ee eequaliter in proce-
 dentes hac actione, vel illa actione. in eognitione ut voluntaria formaliter, sicut
 ut formaliter e actu procedens a cognitione potest dividit eequaliter sicut species
 in voluntatem procedentem necessariam e in voluntatem procedentem utingentem.

Hae ratione explicabant olim e defendebant hanc sententiam sed venera-
 n̄ videtur ee veris. pro qd licet actus nre voluntatis procedens ab eadem cog-
 nitione, qua nunc e liber potuit ee necessarius e potuit eem actus n̄ voluti in
 ratione voluntatis sed estra eodem in ratione voluntarij sicut procedentis a cog-
 nitione ee liber e n̄ ee liber, sicut nunc e, sed necessarius e liberum e
 necessarium n̄ ee species sed accidentia actus voluntarij. Alij p̄b̄ qd si Deus
 n̄ p̄parasset naturam nram indifferentem in actu pmo ad huc e illum actum
 ehorogitum, sed naturam determinatum ad hunc solum actum, hie actus n̄
 eet liber, nam inter requisita ad libertatem unum e qd Deus concurreat
 concurrente indifferenti ad utramq; partem, Deus a potuit estra stante cog-
 nitione indifferenti ad utramq; partem nolle dare concurrentem ad duos actus
 sed ad unum solum determinate e potuit hie actus, qui nunc e liber, ee
 necessarius parte eadem cognitione indifferenti in nro intellectu.

Eo si aliquis cognoscat magnum e exarum bonum cum ali-
 qua tenuissima ratione mali n̄ ee liber ad relinquendum tantum bonum, v: g:
 si alicui offeratur opulentiſſima hereditas eadem statim pro vno pallio
 parvi pretij, n̄ ee liber ab illo exiguo detrimento ad recipiendam heredi-
 tatem, e licet n̄ ee liberi ad n̄ obediendum Deo in oribz, licet videatur aliqd
 bonum tenuissimum in peccati vindicta v: g: vel superbia, qd ammiram
 illa tenuissima bonitas absorbetur a gravitate boni oppositi. si a. crequet
 aliquas:

aliquantum cogitatio boni illic tenuissimi vel ipsam bonum cognitum, deprecat vero cogitatio boni oppositi vel bonum ipsum, nam illa amor erit, altera alio differentia specificata. ^{per} has cogniciones e parentis, nam qd retantur centum nummi pro habentate opulenta, vel potatur vng h variat spes cogniciones. Et idem amor proveniens a cognitionibus h diversis spes, e per se ipsas amor eundem igni in vase voluntarij seu procedens a cognitione, qd e alter vel necessarius, e per se ipsas liberum e necessarium h et necesse e accideria voluntarij. quare hoc casu videtur probabiliter cum authoribz, imo contra.

SECTIO II.

Utrum possit dari Voluntarium absq omni actu Voluntatis?

Similis fore quaedam tractari solet infra quatuor art. s circa peccatum, utrum soluet potest dari peccatum absq di actu positivo voluntatis. hic a. magis generaliter tractatur de omissione pura. nō ē omissionis pura, illigetur carentia obis acty voluntatis. e quidem h videtur dubium si potest aliquid voluntas curare absq actu suo, quando scilicet nullum proponitur obis amandi vel odio habendi. imo in brutis contingunt tales omissiones, si ea a omissione nec e libera nec voluntaria, nullo e. magis procedit a voluntate, vel appetitu, qd negatio h tribuitur alieni, eade nisi altero ex duobus modis. imo meritate statens ea eade ponit aliquid positivum repugnans cum alio, ne dicitur ignis destruere frigus aqua qd producat calorem repugnantem frigori e ad cuius positionem sequitur negatio frigus. Eo immediate quatenus eade poterat agere, e h agere, vel conservare e h conservare, ut dicitur Deus eade qd h existat alius mundus quem potest creare, vel eade e destructionis huius mundi: si eum h servaret. cum ergo voluntas creata in peccato casu ex defectu cognitionis h sit in actu primo proximo potens ad operandum, sequens e ut negati operatio h procedat a voluntate immediate, sed negetiam meritate cum nihil ponat positivum, tunc voluntas h repugnet operari. dubium itaq e quando voluntati in actu imo proponitur obis indifferentem ite ut potest velle, vel nolle illud, an possit suspenderē utrumq actum e habere se mere omnino respectu illius obis.

Legitimum e tunc dupliciter potest illigi voluntatem habere, respectu vng obis, imo dicendo nolo illud. Eo volendo directe aliquid in e compatibile e nihil curando de illo. neutro a. modo e pura omisso. h imo modo, ut nescit, e cum datur acty volitionis. h etiam eo modo, qd eum datur volitio alioq obis per quam indirecte e interpretatur, volungit illud absq, ut si velit studere quando proponitur addenda Missa. dubium ergo e: an potest tunc nihil potest statim, circa Missam, nec velle aliquid qd eum igna sit
 Thom: